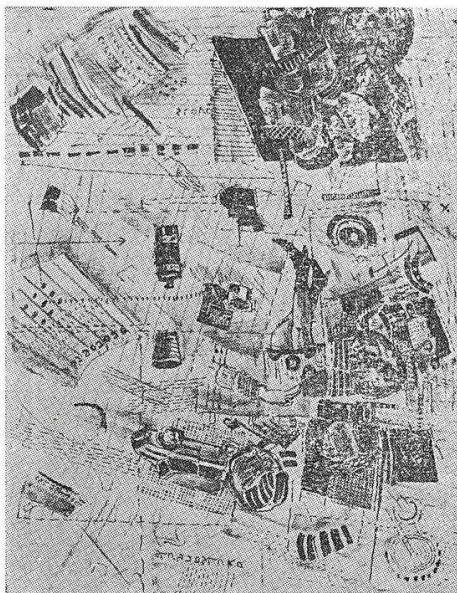

iz kritičkog dnevnika

pero zubac

ZLATO SVETUZARA BALTIĆA

Ni prema kome, valjda, od pesnika mlade generacije srpske poezije izdavači nisu bili tako nepravedni i surovi u svojoj gluvoći kao prema Svetozaru Baltiću. Punih dvanaest godina čekao je ovaj pesnik vreme svoga prvog ukoričenja, mada je za tih dugih i burnih jeseni samo u *Delu* objavio par zbirki stihova. Tek je onaj nedavni, umni i pionirski zahvat beogradske *Revije* ispravio nepravdu prema Baltiću: njegove *Svetkovine* ugledale su svet u prvom kolu Revijine biblioteke poezije „Slovo ljubve”. Tako je konačno prijatelj Baltićevih stihova po prvi put mogao da sagleda kompletniju objavu ovog, nesumnjivo, po mnogo čemu osobitog pesnika.

U Baltićevoj poeziji sjedinjena je u najboljim trenucima divna hlebnjikovska raspoloženost i otmena pasternakovska mirnoća. Stalno tu titra nespontan nerv dionizijske veselosti čoveka sred prirode, natkriven najčešće veštom senom pesnikove svesne želje da emociju umiri, da strukturu hermetizira. U takvom nastojanju Svetozar Baltić, pesnik iz čijih najboljih stihova zvone damari iskonske žedi za bistrim i nešančenim govorom, prečesto ne odoleva opasnoj igri sa hermetičnim strukturalnim ljušturicama i umesto da hermetizam ostvari ungaretijskim svodenjem misli na čistu kost u fokusu pesme, on „hermetički” zatvara pristup misaonoj okosnici pesme nepotrebnim elipsama i iskonstruisanom lapidarnošću. Baltiću hermetizam očigledno ne leži, njegova prava vokacija je u ne odveć sputanom stihu, sa bogatom metaforikom i neogolelom strofom. Čak, njegov vezani stih ima trenutaka izvanredne lepote.

Baltić, i pored truda, ne ume da pesmu oslobodi suvišnih reči i „visećih” stihova. Retko mu je koja pesma celovito ostvarenje, a još ređe su pesme u kojim nema izvanrednih stihova. Odjednom u pesmi opterećenoj

naracijom ili „nevezanim” slikama zablista pravi dragulj od stiha ili vanredno lepa strofa. Potom se nanovo vraća monotonija. Pesma *Vezišje*, na primer, počinje divnom strofom:

„Na ovom platnu moje jeze,
na onom platnu poljubac i šum.
Na ovom prstu zlato i reze,
na onom prstu otvoren drum.”

— da bi se odmah u drugoj strofi sav čar maštarije izgubio:

„Na ovoj belini moje belo,
na onoj belini tajni vrč.
Na ovoj mapi, otvoreno i smelo
moj predak spava kao grč.”

Baltić ume da istka neponovljivo lepe i čiste slike. Njegove pesme iz ciklusa *Stoljeće bilja*, osobito druga i treća, obiluju tamnim pejzažima iz kojih bujaju diskretne al svetle boje detinjstva. Čudne, nepojatne, fantazmagorične slike detinjih maštarija vraćaju se stihom ponovo na svoja pojila: *Zver jedna mekanim snom / lik mi preseca... Eto kako starim*. Koliko ima svetla samo u tako, naizgled, običnim stihovima:

„Okrugli pada sneg.
Bela deca u vazduhu
crveno voće piju.”

A tek jedan stih, neprimetan u magmi Baltićevog osebujućeg talenta, govori da ga je zapisao neko od izuzetnog lirskog dara u strahu, toliko pesničkom, da će proći neza-beleženo neponovljivo vreme moći govora: „Dok ćutim zlato nekud teče”. To je cela pesma. Uz njega je svaki drugi stih suvišan. Baltiću bi mogao poslužiti kao pouka za čuvanje zlata koje je već stekao i koje će steći. Jer i dok govori „zlato nekud teče.”

ranko risojević

OBIČNA I UVODNA PESMA

Bruji kroz dubravu praznična muzika
Opele za tugu drskost neimara
Odasvud pristižu vlasnici uzvika
Vrt bola se dalje u sebe otvara

Rođenje je praznik kad sve se desilo
Mada pre tog čina pre svakoga čina
Naš vrt bola i u njemu sve je bilo
Zastoj u aleji za svakog daljina

Još uvek se šantić pita ispod ruža
To što sam rekao šta sad meni znači
Kad je ova ćutnja od govora duža
A vrtom lutaju već novi snevači

UTOČIŠTE

Još samo dah vode vrtu nešto znači
Još samo bol lišća za jesen posloji
Umorni od reke od svetla snevači
Na lišće legoše i san ih osvoji

Jesen i podne i glava snevača
Na lišću miruju kao posle boja
Samo san i dalje dubravom korača
Samo se on kloni svetla i spokoja

Slike iz mladosti mladost sa tih slika
Samu sebe traži samu sebe čili
Ništa drugo nema do kraja vidika
Ni hajkači nisu u dubravi bili

PRETPOSTAVKE ŽIVOTA mojoj generaciji

I traganje telom dole u dubravi
I traganje glasom gore po planini
Iz sebe se samo povremeno javi
Kao bol vrta stvaran na mesečini

Bio je šum kapi nit što se namata
Odsaj poimanja u granama pada
Bili su letači raspršena jata
Nad zastojem reke nad hitnjom kaskada

U prolazu polet u prolazu priča
O postanku kapi o prestanku suše
Jedno svojim padom drugo da veliča
Zatim da i ovo neki novi sruše

ROMOR

Čovek otrovan bolom čami u fruli
Kroz njega struji vetar — kao: on svira
Planinci prolaze to sve već su čuli
Kroz cincilik zvona i zvižduk pasifira

On već sklupčan u romoru smrkavanja
Već prekriven slojem baršunastog mraka
Sluša kako dugo isti zvuk odzvanja
Zvuk staklastog smeha njihovih koraka

Kad se kroz maglu prvi pojave zraci
On više ne zna šta to sada tu sviće
Nisu li to svetlosni davni ugarci
Ili za planince tek jutarnje piće